

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Dissertatio moralis de religione hominis secundum legem
naturae**

**Wernher, Johann Balthasar von
Götz, Johann Heinrich**

Lipsiae, 1698

§. XIV

urn:nbn:de:bsz:31-102660

tendit ad volendum bonum & averſandum malum ab intellectu oſtenſum. Dividi ea communiter ſolet in Voluntatem *naturalem* & *liberam*; illa dicitur, qua ſeipſum DEus vult; eſt enim DEus ob ſummam ſui perfectionem haud dubiè primarium voluntatis ſuæ objectum. *Liberam* autem eſt, quâ DEus ita aliquid vult, ut poſſit etiam non velle; Quo modo DEus in omnes creaturas fertur; neque enim eæ neceſſariam habitudinem ad divinam voluntatem important. Voluntas DEI libera eſt ruruſus vel *efficax*, quâ DEus aliquid vult ut ipſo actu efficiendam, vel *inefficax*, quâ DEO aliquid placet in ſe, ita tamen, ut nolit ipſo id actu produci; qualis tamen voluntas in DEum cadere non videtur. Efficax ruruſus abit tum in *antecedentem*, quâ DEus aliquid ſine reſpectu ad circumſtantias vult, & *conſequentem*, quâ, poſitis circumſtantiis, in objectum fertur; tum in *abſolutam*, quâ aliquid vult ſimpliciter & ſine ullâ conditione, & *hypotheticam* ſeu conditionatam, quâ aliquid cum conditione vult. Nota etiam Diviſio voluntatis divinæ in *ſigni* & *benepliciti*; illa eſt nihil aliud, quàm effectus aut objectum voluntatis divinæ; Hæc verò dicitur, ipſa interna DEI voluntas, quâ in objectum fertur. Unde hæc propriè, illa impropriè Voluntas dicitur, malè autem hanc diſtinctionem à Reformatis adplicari, Theologi demonſtrârunt.

§. XIV.

Scientia DEI itidem multum ab humanâ differt. In homine enim præſupponit antecedentem ignorantiam, & ejuſ acquiſitio importat paſſionem. In DEO autem ſcientia ſublimiori longè modo exiſtit ab omni imperfectione libera; quatenus nimirum DEus cum ſe, tum omnes res alias ſine Diſcurſu aut ſpecie intelligibili per ſe & immediatè cognoscit. Et eſt ea vel *naturalis*, quâ ſeipſum DEus cognoscit, quæ Cognitio velut *ἀρχή* eſt, juxta quam creaturatum, tanquam *ἐκ* conformanda; & cæteras res omnes ut merè poſſibiles, ſive quatenus produci queunt; & *libera*, quâ DEus ab æterno cognoscit res, tanquam certò ob factam ab ipſo determinationem & decretum in tempore futuras. Quibus addunt *ſcientiam DEI mediam*, quæ pro objecto habet futura conditionata, ſive intermeram poſſibilitatem, & certam exiſtentiam intermedia. *Sensus* cum DEO tribuuntur, item *membra*, id ſine dubio impropriè, vel

analo-

analogicè intelligendum est; quatenus per ea Attributa divina pro imbecillitate nostra exprimimus. Examinat etiam *Pufendorf. s. l.* An possibilis sit pluralitas Deorum; & id rectè negat. Cùm enim DEUS concipi non possit, nisi tanquam Ens summè potens, summè sapiens &c. intelligi non potest, quomodo præter unum tale Ens, adhuc aliud existere possit; cùm & aliàs in eodem genere duo aut plura summa dari repugnet. Accedit, quòd per infinitum in DEO nihil aliud concipiamus, quàm, nihil in rerum natura existere, juxta quòd mensurari perfectiones divinæ possint. Contradictio proinde foret; duos infinitos, sive Deos dicere, cùm unus alterum absolutà necessitate excludat. Atque ex his quæ dicta sunt, concludit laudatus Autor, in exprimendis attributis divinis utendum esse terminis *negativis*, quibus non tam exprimimus, quid sit DEUS, quod capere non possumus, quàm quid non sit; vel *superlativis*, quibus inuimus, nos majus quid eo, aut perfectius mente complecti non posse, vel denique *indefinitis*, quibus certum perfectionum in DEO existentium gradum non determinamus, quòd & intellectus nostri captum exuperat. Excluditur proinde hïc stolida nonnullorum acticulorum intemperantia, qui ita perpetuò inani subtilitate suâ infinitum illud circumludunt, ejusqve contemplationi inhaerent, qualiter tandem exhaurire illud, sui qve ingenii limitibus circumscribere possint. Satius enim longè est, immensum illud devoto silentio, & tacità mentis veneratione mirari, quàm superfluo imbecillis ingenii acumine rimari.

§ XV.

Rectus in DEUM cultus, quem respiciunt potissimùm propositiones practicae, nihil aliud est, quàm *cogniti Numinis veneratio certis legibus Naturalis Juris definita*. Colitur autem DEUS duplici cultu, interno & externo. Ille est, qui in animo & ex animo DEO vero preces concipit, laudes, grates. Hic autem, externus nimirum, est, qui eadem per gestus & signa exprimit. vid. *Lips. Polit. L. I. c. III. §. 1. 2.* Conf. *Museum Introd. in Theol. cap. 2.* Fundamentum autem concipiendarum precum, laudum & gratiarum est honor; qui est nihil aliud, quàm æstimatio alterius, seu opinio alienæ potentia conjunctæ cum bonitate; & hic honor non in honorato, sed hono-